

UDKAST

Resume til Inatsisartut

Resume af udkast til anordning om ikrafttræden for Grønland af børneloven, anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om børns forsørgelse, forslag til lov om ophævelse af lov for Grønland om børns retsstilling og om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning for Grønland, forældreansvarsloven og retsplejelov for Grønland (Ændringer som følge af ikraftsættelse for Grønland af børneloven og lov om børns forsørgelse m.v.) og anordning om ikrafttræden for Grønland af en række ændringer af adoptionsloven, forældreansvarsloven og forskellige andre love som følge af ikraftsættelse for Grønland af børneloven og lov om børns forsørgelse

1. Indledning

Som et led i den ajourføring af den familieretlige lovgivning for Grønland, som Grønlands Selvstyre har anmodet om, har Social- og Ældreministeriet udarbejdet udkast til anordninger om ikraftsættelse for Grønland af børneloven og lov om børns forsørgelse.

Ikraftsættelse af børneloven og børnebidragsloven medfører behov for konsekvensændringer af anden lovgivning for Grønland. Der er i den anledning udarbejdet følgende:

- Udkast til forslag til lov om ophævelse af lov for Grønland om børns retsstilling og om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning for Grønland, forældreansvarsloven og retsplejelov for Grønland (Ændringer som følge af ikraftsættelse for Grønland af børneloven og lov om børns forsørgelse m.v.) (herefter lovforslaget).
- Udkast til anordning om ikrafttræden for Grønland af en række ændringer af adoptionsloven, forældreansvarsloven og forskellige andre love som følge af ikraftsættelse for Grønland af børneloven og lov om børns forsørgelse (herefter konsekvensanordningen).

Samtidigt foreslås det, at europæisk konvention af 15. oktober 1975 om retsstillingen for børn født uden for ægteskab sættes i kraft for Grønland.

2. Anordning om ikrafttræden for Grønland af børneloven

Ved udkastet til anordning om ikrafttræden for Grønland af børneloven (herefter børnelovsanordningen) sættes børneloven, jf. lov nr. 460 af 7. juni 2001, i kraft for Grønland med ændringer, der følger af følgende love:

- Lov nr. 133 af 2. marts 2004 om ændring af lov om ligsyn, obduktion og transplantation m.v. og børneloven (Ændring af grænsen mellem abort og dødfødsel og forenkling af reglerne om registrering af faderskab til dødfødte børn).

- Lov nr. 622 af 12. juni 2013 om ændring af forskellige lovbestemmelser om ansøgninger, anmeldelser, anmodninger, meddelelser og erklæringer til offentlige myndigheder (Overgang til obligatorisk digital selvbetjening for borgere, for så vidt angår ansøgning om økonomisk fripladstilskud, meddelelse om valg af læge, ansøgning om navngivning og navneændring, indgivelse af erklæring om faderskab, anmeldelse af cykeltyveri m.v.).
- Lov nr. 652 af 12. juni 2013 om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love (Medmoderskab m.v.).
- Lov nr. 1313 af 27. november 2013 om ændring af lov om kunstig befrugtning i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v., vævsloven, børneloven, lov om børns forsørgelse og retsplejeloven (Assisteret reproduktion som terminologi, dispensationsmulighed vedrørende opbevaringstid for æg, samtykke til behandling samt udvidelse af kredsen af ansvarlige for indberetning af alvorlige uønskede hændelser og bivirkninger i form af genetisk sygdom m.v.).
- Lov nr. 485 af 21. maj 2014 om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og børneloven (Simpel vold og seksuelle overgreb som skilsmissegrund m.v.).
- Lov nr. 552 af 2. juni 2014 om ændring af forskellige lovbestemmelser om ansøgninger, anmeldelser, meddelelser, anmodninger og erklæringer til offentlige myndigheder (Overgang til obligatorisk digital selvbetjening, for så vidt angår ansøgning om byggetilladelse, ansøgning om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær m.v., anmodning om separation og skilsmisse, ansøgning om børne- og ægtefællebidrag, ansøgning om lån til beboerindskud, ansøgning om parkeringslicens og anmodning om attestationer efter lov om Det Centrale Personregister m.v.).
- Lov nr. 1741 af 22. december 2015 om ændring af forskellige lovbestemmelser om klageadgang og kompetence m.v. på det familieretlige område (Ankestyrelsen som familieretlig klagemyndighed m.v.).
- Lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven).
- Lov nr. 962 af 26. juni 2020 om ændring af forældreansvarsloven, lov om Familieretshuset, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Afskaffelse af tvungen delt bopæl og opfølgning på etableringen af det nye familieretlige system m.v.).
- Lov nr. 227 af 15. februar 2022 om ændring af børneloven, navneloven og forskellige andre love (Smidiggørelse af registrering af medmoderskab, fastsættelse af transpersoners forældreskab og navneændring for transpersoner m.v.).

Børneloven med de nævnte ændringer sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

De gældende regler om faderskab findes i kapitel 1 i lov for Grønland om børns retsstilling, jf. lovbekendtgørelse nr. 805 af 39. juni 2015, (herefter børneloven for Grønland). I forhold til disse regler vil anordningen navnlig indebære følgende ændringer:

- Gifte og ugifte forældre og deres børn ligestilles i relation til faderskab, hvorfor betegnelserne 'ægtebørn' og 'børn uden for ægteskab' afskaffes.
- Faderskab registreres på grundlag af forældrenes ægteskab. Er forældrene ugifte, registreres faderskab på grundlag af en skriftlig erklæring fra forældrene om sammen at ville varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Registreringen foretages af den kirkebogsførende præst i forbindelse med registreringen af barnets fødsel.
- Registrering af faderskab er midlertidig, idet en part inden for seks måneder fra fødslen kan anmode om, at der rejses faderskabssag. Bl.a. har en mand, der har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, som udgangspunkt ret til at få prøvet, om han er barnets far.
- Bortset fra registreringen af faderskab tillægges Rigsombudsmanden kompetence til at behandle alle faderskabssager. Rigsombudsmanden vil kunne foranstalte retsgenetiske undersøgelser, hvilket kan danne grundlag for anerkendelse af faderskab på skriftligt grundlag.

- Morens pligt til at oplyse, hvem der er eller kan være barnets far, skærpes, og muligheden for at fritage hende for at oplyse dette afskaffes.
- En mand, der har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, får som udgangspunkt ret til at få prøvet, om han er barnets far.
- Reglerne om genoptagelse af faderskab bliver ens, uanset om barnet er født i eller uden for ægteskab. Fristen for at anmode om genoptagelse af en faderskabssag fastsættes til tre år fra barnets fødsel, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Ved beslutning om, hvorvidt faderskab kan genoptages, lægges der bl.a. vægt på, om forældrene har behandlet barnet som deres fælles barn.
- Sager, der indeholder tvist om faderskab, vil fortsat skulle afgøres af domstolene. Det vil kun være Rigsombudsmanden, der kan indbringe en faderskabssag for retten.
- Der indføres regler om medmoderskab, hvorved to kvinder kan aftale at få et barn sammen således, at den ikke-fødende kvinde bliver medmor til barnet. Medmoderskab vil have samme retsvirkninger som faderskab, og vil skulle etableres på samme måde som faderskab. Ligeledes bliver det muligt for moren, hendes kvindelige partner og en af parret kendt sæddonor at aftale, at han skal registreres som barnets far.
- Anordningen indeholder endvidere regler om, hvem der skal anses som far og medmor til et barn, der er blevet til ved assisteret reproduktion eller lignende behandling, der er foretaget af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, eller ved insemination, der er foretaget uden deltagelse af en sundhedsperson. Ved "assisteret reproduktion" forstås behandling, der foretages af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, hvor graviditet hos en kvinde søges etableret på anden måde end ved samleje mellem en kvinde og en mand, jf. § 1 i lov om assisteret reproduktion i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v. jf. lovbekendtgørelse nr. 902 af 23. august 2019. Ved "sundhedsperson" forstås en person, som er autoriseret efter dansk eller grønlandsk lovgivning herom, og en person, der arbejder under en sådan sundhedspersons ansvar. I Grønland tilbydes behandling af barnløshed i form af optimering af ægløsning samt insemination af sæd. Inseminationen kan både ske med sæd fra kvindens partner eller fra en sæddonor, men dette forudsætter at parret eller kvinden selv kan finde en sæddonor. Det skyldes, at der i Grønland ikke findes vævscentre m.v., der opbevarer donorsæd.
- Der indføres obligatorisk digital selvbetjening ved indgivelse af ansøgning til Rigsombudsmanden om behandling af sag om faderskab og medmoderskab. Ansøgninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, f.eks. at ansøgeren ikke er i stand til at anvende digital selvbetjening. Efterfølgende korrespondance mellem parterne og Rigsombudsmanden vil ikke være omfattet af den obligatoriske digitale selvbetjening. Samtidig indføres der mulighed for på et senere tidspunkt at etablere en tilsvarende obligatorisk digital selvbetjeningsløsning ved indgivelse af navnlig omsorgs- og ansvarserklæringer til den kirkebogsførende præst.
- Endelig indføres der regler om transpersoners forældreskab, der indebærer, at forældre, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel, betegnes og registreres som forældre i overensstemmelse med deres juridiske kønsskifte. Den pågældende forælder vil dog bevare de rettigheder og pligter, der knytter sig til vedkommendes medfødte køn, f.eks. i relation til barselsorlov.

Ændringerne forventes generelt at ville forkorte sagsbehandlingstiden i sager om faderskab og medmoderskab.

3. Anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om børns forsørgelse

Ved udkastet til anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om børns forsørgelse (herefter børnebidragsanordningen) foreslås lov nr. 200 af 18. maj 1960 om børns retsstilling sat i kraft for Grønland, dog ikke lovens kapitel 1 om faderskab. Det bemærkes, at ved § 37 i børneloven blev titlen på lov om børns retsstilling ændret til lov om børns forsørgelse (herefter børnebidragsloven).

Børnebidragsloven foreslås sat i kraft for Grønland med de ændringer, der følger af følgende love:

- Lov nr. 209 af 5. april 1989 om ændring af ægteskabsloven m.v. (Separations- og skilsmissebetingelser m.v.)
- Lov nr. 389 af 14. juni 1995 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Ændringer som følge af værgemålsloven)
- Børneloven, jf. lov nr. 460 af 7. juni 2001
- Lov nr. 446 af 9. juni 2004 om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Regelforenkling på det familieretlige område m.v.)
- Lov nr. 349 af 5. maj 2009 om ændring af lov om børns forsørgelse, lov om ægteskabets retsvirkninger, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forældreansvarsloven (Terminaladgang til økonomiske oplysninger, klagefrist m.v.)
- Lov nr. 647 af 12. juni 2013 om ændring af lov om regional statsforvaltning, lov om børns forsørgelse, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love som følge af ændret organisering af statsforvaltningerne (Ændret organisering af statsforvaltningerne, regelforenklinger og omkostningsdækkende egenbetaling på det familieretlige område)
- Lov nr. 652 af 12. juni 2013 om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love (medmoderskab m.v.)
- Lov nr. 1313 af 27. november 2013 om ændring af lov om kunstig befrugtning i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v., vævsloven, børneloven, lov om børns forsørgelse og retsplejeloven (Assisteret reproduktion som terminologi, dispensationsmulighed vedrørende opbevaringstid for æg, samtykke til behandling samt udvidelse af kredsen af ansvarlige for indberetning af alvorlige uønskede hændelser og bivirkninger i form af genetisk sygdom m.v.)
- Lov nr. 552 af 2. juni 2014 om ændring af ændring af forskellige lovbestemmelser om ansøgninger, anmeldelser, meddelelser, anmodninger og erklæringer til offentlige myndigheder (Overgang til obligatorisk digital selvbetjening, for så vidt angår ansøgning om byggetilladelse, ansøgning om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær m.v., anmodning om separation og skilsmisse, ansøgning om børne- og ægtefællebidrag, ansøgning om lån til beboerindsud, ansøgning om parkeringslicens og anmodning om attestationer efter lov om Det Centrale Personregister m.v.)
- Lov nr. 575 af 10. juni 2014 om ændring af lov om børns forsørgelse (Regelforenklinger og effektiviseringer på børnebidragsområdet)
- Lov nr. 1741 af 22. december 2015 om ændring af forskellige lovbestemmelser om klageadgang og kompetence m.v. på det familieretlige område (Ankestyrelsen som familieretlig klagemyndighed m.v.)
- Lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven)
- Lov nr. 227 af 15. februar 2022 om ændring af børneloven, navneloven og forskellige andre love (Smidiggørelse af registrering af medmoderskab, fastsættelse af transpersoners forældreskab og navneændring for transpersoner m.v.)

Disse love sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

De gældende regler om børns forsørgelse (børnebidrag) findes i kapitel 2 i børneloven for Grønland, og denne lov indeholder i kapitel 3 regler om bidrag til udgifterne ved barnets fødsel. I forhold til disse regler vil anordningsudkastet navnlig indebære følgende ændringer:

- Børnebidrag vil blive fastsat under hensyn til barnets bedste og ikke under hensyn til forældrenes økonomiske kår, men det vil fortsat som udgangspunkt blive fastsat til normalbidraget. Bidraget vil fortsat kunne fastsættes højere end normalbidraget, men det afgørende vil her alene være indkomstforholdene hos bidragsbetaleren.
- Aftaler om betaling af børnebidrag vil ikke længere skulle godkendes, men en aftale vil kunne tilsidesættes, hvis aftalen skønnes åbenbart ubillig, når forholdene væsentligt har forandret sig, eller aftalen strider mod barnets bedste.
- Der indføres tidsfrister for at ansøge om konfirmationsbidrag og andre særlige bidrag.

- Social og ældreministeren vil kunne fastsætte regler om behandlingen af bidragssager, herunder om ansøgningsfrister og begyndelses- og ændringstidspunkter.
- Sager om børnebidrag vil fremover alene blive behandlet af Rigsombudsmanden.
- Der indføres obligatorisk digital selvbetjening ved indgivelse af ansøgning om børnebidrag til Rigsombudsmanden. Ansøgninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, f.eks. at ansøgeren ikke er i stand til at anvende digital selvbetjening. Efterfølgende korrespondance mellem parterne og Rigsombudsmanden vil ikke være omfattet af den obligatoriske digitale selvbetjening.
- Adgangen til at påklage Rigsombudsmandens afgørelser om børnebidrag til social- og ældreministeren lovfæstes. Samtidig indføres en klagefrist på 4 uger, dog med mulighed for at få behandlet en klage trods fristoverskridelse.

Anordningen vil ikke medføre ændringer af størrelsen af børnebidrag. Det bemærkes, at normalbidraget efter cirkulære om gældende sociale kontantydelse for 2022, der er udstedt af Departementet for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender, er fastsat til 1.000 kr. om måneden.

Ændringerne forventes at ville forkorte sagsbehandlingstiden i de fleste bidragssager.

4. Lov om ophævelse af lov for Grønland om børns retsstilling og om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning for Grønland, forældreansvarsloven og retsplejelov for Grønland (Ændringer som følge af ikraftsættelse for Grønland af børneloven og lov om børns forsørgelse m.v.)

Ved udkastet til forslag til lov om ophævelse af lov for Grønland om børns retsstilling og om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning for Grønland, forældreansvarsloven og retsplejelov for Grønland (Ændringer som følge af ikraftsættelse for Grønland af børneloven og lov om børns forsørgelse m.v.) (herefter Lovforslaget) foreslås lov for Grønland om børns retsstilling, jf. lovbekendtgørelse nr. 805 af 30. juni 2015, ophævet. Denne lov indeholder de gældende bestemmelser for Grønland om faderskab og børnebidrag, og disse bestemmelser erstattes af bestemmelserne om faderskab, medmoderskab og børnebidrag i udkastene til børnelovsanordning og børnebidragsanordning.

Endvidere indeholder Lovforslaget de ændringer af reglerne i retsplejelov for Grønland om behandlingen af sager om faderskab, der er nødvendige for ikraftsættelsen af børneloven, herunder at retsplejelov for Grønland indeholder regler om domstolenes behandling af sager om medmoderskab.

Endelig indeholder lovforslaget som følge af ikraftsættelsen af børnebidragsloven ændringer af reglerne om børnebidrag i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning for Grønland.

5. Anordning om ikrafttræden for Grønland af en række ændringer af adoptionsloven, forældreansvarsloven og forskellige andre love som følge af ikraftsættelse for Grønland af børneloven og lov om børns forsørgelse

Udkastet til anordning om ikrafttræden for Grønland af en række ændringer af adoptionsloven, forældreansvarsloven og forskellige andre love som følge af ikraftsættelse for Grønland af børneloven og lov om børns forsørgelse indeholder ændring af følgende anordninger som følge af ikraftsættelsen af børneloven og børnebidragsloven:

5.1. Adoptionsloven sat i kraft for Grønland, jf. anordning nr. 410 af 21. april 2010, som ændret ved § 1 i anordning nr. 188 af 9. februar 2021.

Ved § 1 i udkastet til konsekvensanordningen sættes de ændringer af adoptionsloven, der følger af § 5 i lov nr. 461 af 7. juni 2001 i om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Ændringer som følge af børneloven m.v.), i kraft for Grønland. Det drejer sig alene om afskaffelse af begrebet "ægtebarn".

5.2. Forældreansvarsloven er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 680 af 6. juni 2016, som ændret ved § 2 i anordning nr. 188 af 9. februar 2021, (forældreansvarsanordningen).

Ved § 2 i udkastet til konsekvensanordningen sættes følgende i kraft for Grønland:

- § 6, stk. 2, nr. 2, og § 7, stk. 2, i forældreansvarsloven, jf. lov nr. 499 af 6. juni 2007.
- De ændringer af forældreansvarsloven, der følger af § 3 i lov nr. 652 af 12. juni 2013 om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love (Medmoderskab m.v.).

Forældreansvarsanordningen indeholder i § 6 bestemmelser om, hvem der har forældremyndigheden over et barn, der fødes af forældre, der er gift med hinanden. Det er udgangspunktet, at gifte forældre har fælles forældremyndighed. Hvis forældrene var separeret ved barnets fødsel, har moren dog forældremyndigheden alene. Med konsekvensanordningen vil fraseparerede forældre dog have fælles forældremyndighed, hvis har afgivet en omsorgs- og ansvarserklæring, jf. punkt 2.

Forældreansvarsanordningen indeholder i § 7 bestemmelser om, hvem der har forældremyndigheden over et barn, der fødes af forældre, der ikke er gift med hinanden. Det er udgangspunktet, at moren i disse situationer har eneforældremyndighed. Med konsekvensanordningen vil ugifte forældre dog bl.a. have fælles forældremyndighed, hvis har afgivet en omsorgs- og ansvarserklæring.

5.3. Lov om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser og om ændring af lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav (den nordiske faderskabslov) er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 482 af 28. august 1982. Anordningen medfører, at domme m.v. om faderskab fra de øvrige nordiske lande som udgangspunkt anerkendes i Grønland. Dette gælder dog bl.a. ikke, hvis dommen m.v. strider mod en dansk afgørelse om faderskab, eller hvis anerkendelsen vil være åbenbart uforenlig med grundlæggende danske retsprincipper.

Ved § 3 i udkastet til konsekvensanordningen sættes de ændringer af den nordiske faderskabslov, der følger af § 8 i lov nr. 962 af 16. september 2020 om ændring af forældreansvarsloven, lov om Familieretshuset, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Afskaffelse af tvungen delt bopæl og opfølgning på etableringen af det nye familieretlige system m.v.) i kraft for Grønland. Det drejer sig navnlig om følgende:

- Anordningens anvendelsesområde udvides sådan, at den også finder anvendelse på domme m.v. om medmoderskab.
- Anordningens titel ændres til "lov om anerkendelse af nordiske afgørelser om faderskab og medmoderskab".

5.4. Lov om erstatningsansvar er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1078 af 11. september 2015. Ved § 4 i udkastet til konsekvensanordningen sættes den ændring af loven, der følger af § 6 i lov nr. 461 af 7. juni 2001 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Ændringer som følge af børneloven m.v.) i kraft for Grønland. Det drejer sig alene om at ændre "lov for Grønland om børns retsstilling" til "lov om børns forsørgelse, som sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning".

5.5. Lov om Det Centrale Personregister er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1198 af 29. november 2006, som ændret ved anordning nr. 449 af 23. maj 2016 og anordning nr. 681 af 6. juni 2016. Ved § 5 i udkastet til konsekvensanordningen sættes de ændringer af lov om Det Centrale Personregister, der følger af § 7 i lov nr. 227 af 15. februar 2022 om ændring af børneloven, navneloven og forskellige andre love (Smidiggørelse af registrering af medmoderskab, fastsættelse af transpersoners forældreskab og navneændring for transpersoner m.v.), i kraft for Grønland. Det drejer sig alene om tilføjelse af "medmor" til slægtskabsoplysningerne i anordningens bilag 1, nr. 7.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for grønlandske myndigheder

[Ikraftsættelsen af børneloven og børnebidragsloven vil ikke have økonomiske konsekvenser for grønlandske myndigheder.]¹

¹ Det overvejes, om ikraftsættelsen vil have økonomiske konsekvenser for grønlandske myndigheder.

Ikraftsættelsen for Grønland af børneloven vil betyde, at registrering af faderskab og medmoderskab foretages af den kirkebogsførende præst i forbindelse med registreringen af barnets fødsel. Der henvises til punkt 2.

7. Høring

Udkast til ovennævnte anordninger og lovforslag har været sendt i høring hos de organisationer og myndigheder, der fremgår af høringsoversigten i punkt 11 i lovforslaget.

8. Ikrafttræden

Tidspunktet for lovforslagets ikrafttræden fastsættes af Folketinget. Anordningerne sættes i kraft på samme tidspunkt.